

Asia: VN/1364/2022

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnonvarakeskuksen lausunto hallituksen esityksestä laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030

Luonnonvarakeskus yhtyy Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanetin esittämiin kommentteihin ja korostaa näkemyksensä seuraavaa:

Suomen kilpailukyky perustuu laadukkaaseen koulutusjärjestelmään, korkeatasoiseen tutkimukseen ja uusiin innovaatioihin ja niistä syntyviin korkean lisäarvon tuotteisiin. Kestävästi tuotetut luonnonvarat ovat keskeisessä roolissa huoltovarmuuden turvaamisessa, biopohjaisten innovaatioiden raaka-aineina ja Suomen vihreässä siirtymässä. Turvallisuustilanteen muutos on johtanut epävarmuuteen raaka-aineiden ja niiden tuottamiseen tarvittavien tuotantopanosten saatavuudesta. TKI -toiminnan ennakoitavuus, ratkaisuhakuisuus ja pitkäjänteisyys nousevat entistä tärkeämpään rooliin Suomen menestyksen takaajina tulevaisuudessa.

Tutkimuslaitoksilla on TKI-kentässä ainutlaatuinen rooli tutkimuksen, elinkeinoelämän ja tietoon perustuvan päätöksenteon solmukohtana. Tutkimuslaitokset tukevat ja nopeuttavat yritysten TKI-toimintaa osaamisellaan ja verkostoillaan sekä vivuttavat Suomeen kansainvälistä TKI-rahoitusta.

TKI-toiminnan rahoitus Suomessa on jäänyt jälkeen verrokkimaista. Hallituksen esitykseen sisältyvä tavoite nostaa Suomen julkiset ja yksityiset TKI-investoinnit yhteensä 4 %:n tasoon bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä on siksi tarpeellinen ja kannatettava. Rahoituslaki

tuo kauan kaivattua pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta TKI-rahoitukseen. Oleellista on huolehtia siitä, että TKI-rahoitus kohdentuu vaikuttavasti.

Tutkimusorganisaatioiden ja yritysten tavoitteellisen yhteistyön tiedetään edistävän innovaatioita. Tämä yhteistyö on Suomessa huolestuttavasti vähentynyt viime vuosina. Toimintamalleja, joilla julkisen rahoituksen voidaan odottaa vivuttavan yksityistä rahoitusta ovat mm. tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteiset TKI-ohjelmat ja osaamiskeskittymät sekä yhteiskäyttöiset TKI-infrastruktuurit ja kokeilu ympäristöt. Tämän tyyppisten toimintojen tulee olla keskeisessä asemassa rahoituksen kohdentamisessa.

TKI-järjestelmän rahoituksen nykyinen aukkokohta on soveltavassa esikaupallisessa tutkimuksessa, jota erityisesti tutkimuslaitokset tekevät. Tämän vuoksi soveltavan tutkimuksen suhteellista osuutta TKI-rahoituksesta tulee kasvattaa.

Suomen vahvuuksille perustuvia tutkimuskeskittymiä ja TKI-infrastruktuureja tulee kehittää niin, että ne houkuttelevat kansainvälisiä yrityksiä investoimaan ja osaajia hakeutumaan Suomeen. EU- ja muu kansainvälinen tutkimusrahoitus edellyttävät yleensä tutkimusorganisaatioilta omarahoitusosuutta, ns. vastinrahoitusta, minkä saatavuus tulee turvata.

Tutkimuslaitosten perusrahoituksen 28 %:n lasku vuosien 2011–2020 välillä on johtanut tilanteeseen, jossa tutkimuslaitoksilla alkaa olla vaikeuksia osoittaa vastinrahoitusta yhteisrahoitteisiin hankkeisiin osallistumiseen. Jatkotyössä on huolehdittava siitä, ettei vastinrahoituksen puute muodostu pullonkaulaksi tutkimusorganisaatioiden toteuttaessa osaltaan lain tavoitteita.

Luonnonvarakeskus yhtyy näihin Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanetin esittämiin kommentteihin:

a) 2 §:n 2. momentti jättää mahdollisuuden pienentää 1. momentissa mainitun TKI-valtuuksien ja -määrärahojen tasaista kasvattamista, mikäli yksityisen sektorin T&K-toiminnan menot ovat vähemmän kuin 2/3 TKI-toiminnan kokonaismenoista. Tulanet katsoo, että tämä mahdollisuus heikentää luottamusta TKI-rahoituksen pitkäjänteisyyteen ja ennakoitavuuteen. Rahoituksen kasvattamisen pienentämisen sijaan tulee ensisijaisesti käyttää laissa mainittua mahdollisuutta uudelleenkohdentaa TKI-valtuuksia ja -määrärahoja edistämään tehokkaammin yksityisen sektorin TKI-toimintaa.

b) 3 §:ssä mainittu suunnitelma TKI-rahoituksen käytöstä seuraavalle kahdeksalle vuodelle edistää TKI-rahoituksen pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta. Lakitekstistä ei kuitenkaan käy ilmi millaisella prosessilla suunnitelma laaditaan ja kenen vastuulla sen laatiminen on. Lakitekstiin olisi hyvä lisätä perusteluosiosta löytyvä ajatus valmistelutyön parlamentaarisesta luonteesta. Suunnitelmaa voitaisiin myös jollakin tavoin luonnehtia laissa, esimerkiksi näin: ”Valtioneuvosto hyväksyy kerran vaalikaudessa tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskevan, koko

TKI-arvoketjun ennustettavaa kehittymistä painottavan suunnitelman seuraavalle kahdeksalle vuodelle.”

Helsingissä 15.8.2022

Johanna Kohl ja Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus

Kohl Johanna
Luonnonvarakeskus